

ZÁSADY TRADIČNÍ ČÍNSKÉ MEDICÍNY

Čínská tradiční medicína (TČM), jeden z nejstarších léčebných postupů světa, se začíná prosazovat i u nás. Na trhu se objevují stále nové publikace zabývající se touto problematikou, existují školy vyučující jednotlivé léčebné postupy, například akupunkturu, cvičební metody, ale i využití fytotherapie v praxi. Je třeba upozornit, že zvládnutí těchto léčebných postupů vyžaduje celoživotní systematické studium a bohatou praxi. Zde jsou uvedeny pouze základní principy této unikátní medicíny. Velmi cenné je, že TČM začínají využívat i někteří naši lékaři s praktickými zkušenostmi získanými v Číně a objevují se u nás i první ordinace čínských lékařů.

Léčebné postupy z Vietnamu, které vycházejí z principů TČM, zůstávají zatím uzavřeny v hranicích tohoto státu. Pro snadnější pochopení základů této tradiční medicíny je proto třeba používat čínské prameny a názvy. Přitom je však třeba zdůraznit, že i tato medicína měla ve Vietnamu svůj specifický vývoj a v historii velký počet lékařů, kteří přispěli k jejímu pokroku. Zvláště v posledních letech byla potom ve Vietnamu vydána řada zásadních publikací týkajících se této tradiční medicíny. Vysokou úroveň tam mají především knihy zabývající se fytotherapií.

Z HISTORIE

Lidé používají rostliny k léčení nemocí již odpradáвна. Vždyť například zbytky chvojníku čínského (*Ephedra sinica*), užívaného mimo jiné k léčbě astmatu, byly nalezeny v iráckých hrobkách, jejichž stáří se odhaduje minimálně na 60 000 let.

Přesné počátky čínské medicíny nejsou známy, i když pro nás zůstala zaznamenána jména možných zakladatelů. Jisté je, že se v Číně bylinné léky začaly používat asi 3 000 let před n. l. Zásluhy o to se připisují především třem legendárním vládcům.

Prvním byl Fuxi, který vládl v letech 2852-2737 př. n. l. Podle pověstí měl lidskou hlavu a hadí tělo a byl považován za syna boha hromu. Právě v období jeho vlády se objevuje akupunktura a byly připraveny základy knihy *Yijing* (Knihy proměn).

Po něm nastoupil na trůn „božský zemědělec“ Shennong, který vládl v letech 2737-2697 př. n.l. Podle pověstí měl lidské tělo s hlavou buvola. Naučil obyvatele základům zemědělství, například obdělávání půdy a setí obilí, a vymyslel dřevěný pluh. Zasloužil se rovněž o používání léčivých rostlin a položil základy farmakologie. Během svého života ochutnal stovky rostlin, včetně jedovatých, a určoval jejich léčebné účinky. Jeho kniha „Shennong bencaojing“ (Šenungův kánon bylin) uvádí na 365 léčivých přípravků, zahrnujících nejen rostliny, ale také živočišné produkty a minerály.

Posledním z pravděpodobných zakladatelů čínské medicíny byl tzv. Žlutý císař Huangdi, vládnoucí v letech 2697-2597 př. n. l. (obr. 1). Také on má v pověstech mystickou postavu charakterizovanou čtyřmi tvářemi. Byl pravděpodobně zakladatelem taoistického učení a poznání. Mimo jiné se zabýval tajemstvím věčného života, ale

--- Ukázka z titulu ---

Léčivé rostliny Číny a Vietnamu (1. díl)

Prof. Ing. Pavel Valíček, DrSc.

rovněž nemocemi a jejich léčením. Údajně je autorem významného díla čínské medicíny nesoucí pojmenování Huangdi nejing (Vnitřní kniha Žlutého císaře).

Skutečností je, že nejstarší známé písemné záznamy, nápisy na věšebních destičkách, pocházejí z období vlády dynastie Shang, vládoucí v období 16.-11. století př. n. l. Již tehdy se vyskytovaly specifické znaky pro řadu nemocí a další medicínské pojmy. Po celá staletí se objevuje řada významných lékařů, kteří svými poznatky umožňovali pokrok čínské medicíny až do dnešní doby. Mezi nimi však zcela mimořádné místo zaujímá Li Shizhen (1518-1593) (obr. 2), který se prakticky od dětských let věnoval medicíně. Vycházel z vlastní rozsáhlé praxe, která mu umožňovala shromážďovat cenné zkušenosti, ověřovat a doplňovat stávající lékařské poznatky. Sestavil vlastní herbář, odzkoušel léčivé účinky rostlin. Na základě dlouholeté práce potom sestavil monumentální dílo nazvané Bencao gangmu (Osnova lékopisů). V této knize se zabývá nejen botanikou, zoologií a mineralogií, ale uvádí také novou klasifikaci léčiv, kterých popisuje více než 1 800. Dále je v publikaci obsaženo kolem 11 000 receptů a asi 1 100 ilustrací. Kniha patří mezi základní díla čínské medicíny i v současnosti.

